

Sygn. akt I CSK 2384/22

POSTANOWIENIE

Dnia 29 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

w sprawie z wniosku E.S.

z udziałem J.S.

o podział majątku wspólnego,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 29 czerwca 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej uczestnika

od postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 5 listopada 2021 r., sygn. akt XVI Ca 906/17,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od uczestnika postępowania J.S. na rzecz wnioskodawczyni E.S. kwotę 5400,- (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym;

3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Gdańsku na rzecz adwokata S.K. kwotę 5400,- (pięć tysięcy czterysta) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestnikowi postępowania z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną uczestnika postępowania J.S. od postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 5 listopada 2020 r. sygn. XVI Ca 906/17 II Ca 788/19, Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek, umożliwiających realizację publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach unormowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c. Zdaniem skarżącego uczestnika w sprawie zachodzi nieważność postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.) ze względu na pozbawienie uczestnika możliwości obrony swoich praw, przejawiające się w odmowie ustanowienia dla uczestnika pełnomocnika z urzędu oraz nieustanowienia pełnomocnika z urzędu już na etapie sporządzenia apelacji. Ponadto zdaniem skarżącego zachodzi również oczywista zasadność skargi kasacyjnej, uzasadniona naruszeniem art. 381 k.p.c., i art. 681 k.p.c., polegającym „na dokonaniu ustaleń faktycznych bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań, mających istotny wpływ na wynik sprawy”.

W sprawie nie występują jednak przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania.

W pierwszej kolejności odnieść się należy do przesłanki nieważności postępowania, jako dalej idącej. W orzecznictwie przyjmuje się, że przewidziane w art. 379 pkt 5 k.p.c. pozbawienie strony możliwości obrony jej praw polega na tym,

że na skutek wadliwości procesowych strona nie brała udziału w całym postępowaniu lub jego znacznej części, o ile skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych rozprawach przed wydaniem wyroku w danej instancji (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 13 lutego 2004 r., IV CK 61/03; 4 marca 2009 r., IV CSK 468/08). Tylko takie uchybienia procesowe, które w praktyce uniemożliwiły stronie podjęcie stosownej obrony przed wydaniem merytorycznego rozstrzygnięcia mogą być podstawą twierdzenia o niemożności obrony praw strony (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: wyrok z dnia 23 listopada 2004 r., I CK 226/04; postanowienie z dnia 10 grudnia 2009 r., III CSK 86/09; wyrok z dnia 17 lutego 2004 r., III CK 226/02; wyrok z dnia 14 marca 2007 r., I CSK 368/06). Sytuacja, o jakiej mowa nie miała miejsca w przedmiotowej sprawie.

Kwestia odmowy przywrócenia skarżącemu terminu na złożenie apelacji i w konsekwencji - odrzucenia apelacji skarżącego była już przedmiotem badania dokonanego przez Sąd Najwyższy na skutek wniesienia przez niego zażalenia na postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 31 stycznia 2019 r., sygn. akt XVI Ca. Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 8 listopada 2019 r. oddalił zażalenie skarżącego. Jak wynika z uzasadnienia tego postanowienia, uczestnik we wniosku o przywrócenie terminu na wniesienie apelacji nie wskazał i nie wykazał ani nawet nie uprawdopodobnił przesłanek z art. 169 § 4 k.p.c., a podjął taką próbę dopiero w zażaleniu, nie przedstawiając zresztą przekonujących argumentów. Sąd Najwyższy wydając to postanowienie brał przy tym pod uwagę, że wcześniej uczestnik korzystał już z pomocy pełnomocnika z urzędu, jednak umocowanie ustanowionemu pełnomocnikowi wypowiedział pismem z dnia 20 czerwca 2013 r., oraz to, że uczestnikowi odmówiono ustanowienia pełnomocnika z urzędu i ponowne ustanowienie takiego pełnomocnika nastąpiło postanowieniem z dnia 17 marca 2016 r.. Sąd Najwyższy w okolicznościach sprawy uznał, że uczestnik swoją postawą w trakcie postępowania, polegającą na rezygnacji z oferowanej przez państwo pomocy prawnej, przejawiał brak niezbędnej roztropności.

Należy zatem przyjąć, że przesłanka nieważności postępowania w niniejszej sprawie nie zachodzi.

Przechodząc do przesłanki określonej art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że powoływanie się przesłankę oczywistej zasadności skargi kasacyjnej wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej na pierwszy rzut oka, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności orzeczenia z przepisami prawa niepodlegającymi różnej wykładni (por. m. in.: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100, z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Sytuacja taka nie ma miejsca w niniejszej sprawie.

Skarżący powołując się na oczywistą zasadność skargi ograniczył się do stwierdzenia, że uzasadniona jest ona naruszeniem art. 381 k.p.c., i art. 681 k.p.c., polegającym „na dokonaniu ustaleń faktycznych bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań, mających istotny wpływ na wynik sprawy”.

Skarżący nie uwzględnił, że skarga kasacyjna winna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu elementów kreujących skargę. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Abstrahując od powyższego, powołanie w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania przepisów art. 381 k.p.c. i art. 681 k.p.c., które w ocenie skarżącego miały być naruszone przez Sąd Okręgowy, wydaje się być efektem niestaranności przy redagowaniu skargi. Z całej jej treści nie wynika bowiem, aby skarżącemu chodziło o naruszenie ww. przepisów. Na marginesie można jednak zauważyć, że z art. 382 k.p.c. nie wynika obowiązek Sądu drugiej instancji odnoszenia się indywidualnie do każdego dowodu przeprowadzonego w sprawie. Obowiązkiem Sądu drugiej instancji jest rozważenie i wzięcie pod uwagę całości materiału dowodowego sprawy, a następnie takie sporządzenie uzasadnienia wydanego wyroku, by wynikało z niego, że Sąd rzeczywiście żadnych dowodów nie pominął, co nie oznacza jednak konieczności odwoływania się do wszystkich przeprowadzonych dowodów (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2021 r., II USK 94/21, niepubl.). Skarżący powołując się na oczywistą zasadność skargi podważa w istocie ustalony w sprawie stan faktyczny i zamierza

do jego modyfikacji, zgodnie z przyjętym przez siebie kierunkiem. Skarżący nie uwzględnił, że postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, a podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów. Skarżący, polemizując z ustaleniami i oceną dowodów, nie uwzględnia publicznoprawnej funkcji skargi i zmierza wydania orzeczenia w interesie jednostkowym, w postępowaniu opartym na analizowaniu przeprowadzanych przed Sądami obu instancji dowodów. Analiza zatem wniosku na tle podstaw skargi oraz motywów zaskarżonego orzeczenia, nie prowadzi do oceny, iż Sąd Okręgowy ferując wyrok dopuścił się kardynalnych błędów, w stopniu przemawiającym za oczywistą zasadnością skargi.

Wobec powyższego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 8 w zw. z § 8 pkt 7 i § 4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Tekst jedn. Dz. U. 2019, poz. 18).